

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Сопруна Володимира Володимировича на тему:
«Правове забезпечення господарського правопорядку у сфері
промислової власності»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»**

Висновок підготовлено за результатами публічної презентації дисертації на тему «Правове забезпечення господарського правопорядку у сфері промислової власності», виконаної здобувачем кафедри цивільного права і процесу Сопруном Володимиром Володимировичем на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право», що відбулася на засіданні Міжкафедрального наукового семінару юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса (протокол № 3 від 16 грудня 2025 р.).

Науковий рівень дисертації відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Дисертація містить науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, а саме: нові та доопрацьовані існуючі науково-теоретичні положення щодо правового забезпечення господарського правопорядку у сфері промислової власності, а також розроблені пропозиції з вдосконалення відповідного законодавства в цій сфері.

Актуальність теми та її зв'язок з науковою тематикою факультету.

Проблема захисту прав на об'єкти промислової власності є надзвичайно актуальною для України, яка має курс на інноваційний розвиток економіки країни. Різноманітні порушення прав на об'єкти промислової власності, що є основою інновацій, наносять значну шкоду економічним інтересам правовласників, споживачам, загрожують фінансовій стійкості країни, її економічній безпеці, і як, наслідок, руйнують правопорядок в сфері господарювання. Утвердження і зміцнення господарського правопорядку вимагає ефективного правового регулювання відносин промислової власності та дієвих механізмів попередження і припинення вказаних дій, особливо в умовах швидкого технологічного розвитку та європейської інтеграції.

Саме рівень впорядкованості господарських відносин у сфері промислової власності, чітке визначення меж і обсягу правового впливу на ці

відносини, наявність дієвих механізмів реалізації і захисту прав промислової власності є важливими чинниками забезпечення правопорядку в цій сфері.

Нормативно-правове забезпечення господарського правопорядку у сфері промислової власності ґрунтується на нормах Конституції України, Паризької конвенції про охорону промислової власності, Митного кодексу України, Цивільного кодексу України, законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про охорону прав на географічне зазначення», інших законів. Чинна законодавча база в цілому забезпечує основу для правового регулювання відносин промислової власності, проте містить низку термінологічних вад і змістовних прогалин, суперечливих положень, які знижують ефективність правового забезпечення господарського правопорядку у цій сфері.

Науково-теоретична і прикладна проблематика правового регулювання промислової власності широко розробляється в науковій літературі. За останнє десятиріччя її дослідженню присвячені дисертаційні роботи, зокрема, Г.О. Ульянової «Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату» (2015 рік), К.В. Оверковського «Правове забезпечення введення прав промислової власності в господарський оборот» (2020 рік), Т.М. Ярошевської «Охорона прав промислової власності: приватно-правовий аспект» (2021 рік), О.В. Бахура «Судовий захист прав інтелектуальної власності у сфері господарювання» (2023 рік), С.Г. Ткачука «Господарсько-правові засоби попередження і припинення контрафакції у сфері промислової власності» (2025 рік) та інших авторів. Найбільш сучасне теоретичне дослідження правопорядку здійснено в дисертації Ю.П. Шкіндера «Правопорядок в умовах цифровізації» (2025 рік).

Наукові праці зазначених та інших фахівців складають підґрунтя для подальших розробок у цій сфері. Разом з тим швидкий і динамічний розвиток економічних відносин, національного законодавства, прискорення євроінтеграційних процесів зумовлюють переосмислення багатьох напрацювань щодо промислової власності і її інтеграції до економічних процесів. Поряд з приватно-правовими засадами регулювання відносин промислової власності важливе значення мають публічно-правові важелі впливу, що в своїй сукупності забезпечують господарський правопорядок у сфері промислової власності.

Наведене вказує на актуальність та доцільність подальших наукових досліджень теоретичних і практичних проблем правового забезпечення господарського правопорядку у сфері промислової власності, чим і обумовлено вибір теми.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше у вітчизняній юридичній науці запропоновано комплексне дослідження проблем правового забезпечення правопорядку у сфері промислової власності, на підставі чого обґрунтовано висновки і положення щодо вдосконалення правового забезпечення господарського правопорядку у цій сфері та розроблено пропозиції щодо розвитку законодавства в зазначеній сфері.

Наукова новизна одержаних у дисертації результатів конкретизується в наступних основних положеннях, висновках та пропозиціях:

Вперше:

визначено поняття механізму правового забезпечення господарського правопорядку у сфері промислової власності як цілісної, багаторівневої системи правових засобів, інституцій та процедур, за допомогою яких відбувається правове регулювання відносин щодо створення, використання, розпорядження та захисту об'єктів промислової власності, гарантується їх передбачувана, контрольована й захищена реалізація в господарському обігу;

обґрунтовано співвідношення механізму правового регулювання правовідносин промислової власності і механізму правового забезпечення господарського правопорядку у сфері промислової власності: перший становить нормативно-інструментальну основу (норма права – юридичний факт – правовідносини – акт реалізації – правозастосування), яка трансформує приписи у правомірну поведінку; другий є ширшим поняттям і охоплює також інституційно-процесуальну площину, що забезпечує сталу дієвість та захищеність цієї трансформації: адміністративно-юрисдикційні повноваження УкрНОІВІ, спеціалізовану (або концентровану) судову юрисдикцію з ІР-спорів, процесуальні механізми швидкого та технічно компетентного розгляду, контрольні та превентивні заходи (митний/ринковий нагляд), а також цифрові сервіси (реєстри) й міжнародно-правову інтеграцію.

Удосконалено положення щодо:

поняття господарського правопорядку шляхом уточнення його визначення як інституційно забезпеченого, динамічного стану упорядкованості суспільних відносин у сфері промислової власності, який формується завдяки правомірній поведінці учасників цих відносин, узгоджує приватні і публічні інтереси у сфері набуття, реалізації і захисту прав на об'єкти промислової власності, забезпечує передбачуваність і стабільність господарського обороту, ефективний захист прав і законних інтересів, а також невідворотність юридичної відповідальності;

поняття правовідносин у сфері промислової власності з уточненням, що це врегульовані нормами права суспільні відносини щодо створення, набуття, використання, розпорядження та захисту прав на об'єкти промислової

власності, які складаються між уповноваженими особами у межах реалізації їх прав та виконання обов'язків з метою забезпечення досягнення їх інтересів та утвердження правопорядку;

класифікації правовідносин у сфері промислової власності з конкретизацією наступних критеріїв їх поділу: 1) за змістом (створення, набуття (оформлення), використання, розпорядження, захист прав на об'єкти промислової власності); 2) за суб'єктним складом («творець/уповноважена особа – держава» (в особі УКРНОІВІ/ІР-офіс); «правовласник – користувач/набувач»; «працівник-творець – роботодавець»); 3) за об'єктом правовідносин (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, комерційні найменування, географічні зазначення); 4) за юридично-галузевою ознакою (господарські, адміністративні, цивільні, трудові, кримінальні та адміністративно-деліктні); 5) за підставами виникнення/зміни/припинення (виникають внаслідок створення об'єкту промислової власності, укладення договорів щодо відчуження таких об'єктів, реорганізації юридичної особи та переходом прав правонаступником, актів органів державної влади, рішення суду, звернення стягнення на права та на підставі звернення до уповноваженого органу щодо набуття прав); 6) за функціональним призначенням (регулятивні та охоронні); 7) за природою (матеріально-правові і процесуально-правові);

кола суб'єктів прав на об'єкти інтелектуальної власності з пропозицією передбачити у ст. 421 ЦК України, що держава може бути суб'єктом прав промислової власності, які вона здійснює у встановленому законодавством порядку через відповідні юридичні особи (державні органи, державні підприємства тощо);

співвідношення понять «комерціалізація прав промислової власності» та «реалізація прав промислової власності» з обґрунтуванням, що поняття комерціалізації у сфері промислової власності є багатоаспектним і включає цілий комплекс дій, які забезпечують отримання економічних вигід (прибутку) від залучення об'єктів інтелектуальної власності (нематеріальних активів) до господарської діяльності та економічного обороту, а реалізація прав промислової власності є юридичною формою комерціалізації у сфері промислової власності у вигляді здійснення можливостей (правомочностей), які складають зміст майнових прав на об'єкт промислової власності;

складів адміністративних правопорушень у сфері промислової власності з обґрунтуванням доцільності: 1) приведення у відповідність змісту об'єктивної сторони ст. 164-3 КУпАП до переліку заборонених дій згідно Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції»; 2) запровадження в ст. 51-2 КУпАП інституту адміністративної відповідальності

юридичних осіб шляхом розмежування відповідальності між посадовими особами та самою юридичною особою;

адміністративних санкцій за порушення у сфері промислової власності з обґрунтуванням доцільності закріплення в КУпАП більш суворих санкцій шляхом запровадження підходу, закріпленого у ст. 476 МК України до визначення розміру штрафів за порушення прав інтелектуальної власності (від 1000 до 2000 НМДГ з конфіскацією);

нормативного закріплення адміністративних правопорушень у сфері промислової власності шляхом обґрунтуванням доцільності перенесення правопорушення «переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності» зі ст. 476 МК України до КУпАП;

складів кримінальних правопорушень у сфері промислової власності (ст.ст. 177, 229 КК України) шляхом конкретизації ознак об'єктивної сторони (виготовлення, збут, використання тощо позначень); запровадження додаткової ознаки – систематичність дій; з пропозицією визначати кваліфікуючу ознаку «завдання шкоди» з прив'язкою не до неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а на підставі врахування таких критеріїв як характер, спосіб, систематичність протиправних дій, масштаби порушення;

способу захисту «стягнення компенсації» у статті 34 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» з обґрунтуванням, що нормативна регламентація цієї санкції потребує вдосконалення з урахуванням принципу правової визначеності;

способів захисту прав промислової власності з пропозицією доповнити ЦПК України та ГПК України положеннями про критерії визначення ефективного способу судового захисту: обраний спосіб захисту передбачений законодавством, договором, звичаями ділового обороту або визначений позивачем у позовній заяві для захисту порушеного права; обраний спосіб захисту відповідає змісту та природі порушених прав та/або законних інтересів позивача; обраний спосіб захисту відповідає характеру дій відповідача (порушення, загроза порушення, невизнання, оспорювання прав); обраний спосіб захисту дозволить усунути негативні наслідки, поновити права позивача; існує реальна можливість виконати рішення суду; обраний спосіб захисту не суперечить закону та принципу верховенству права.

Дістали подальший розвиток положення щодо:

господарського правопорядку шляхом конкретизації його ознак, а саме:
1) має виразно інституційний характер, тобто забезпечується організаційно-правовими інститутами держави та громадянського суспільства; 2) спирається

на дотримання учасниками господарських відносин принципів законності і верховенства права; 3) передбачає внутрішню узгоджену систему норм і процедур, а також стабільність і передбачуваність їх реалізації; 4) забезпечує баланс приватноправової автономії та публічно-правового впливу;

періодизації законодавчої основи правового регулювання господарського правопорядку у сфері промислової власності з конкретизацією таких етапів: первинне закладення нормативних засад і формування спеціального законодавства у період 1991-2013рр.; з 2014р. до 2025р. – систематизація нормативно-правового регулювання на базі ЦК та ГК України і започаткування системної євроінтеграційної гармонізації національного законодавства; 2025р. – скасування ГК України і продовження євроінтеграційної політики;

обґрунтування помилковості скасування ГК України з урахуванням негативних наслідків такого кроку для правового регулювання господарських відносин промислової власності;

значення об'єктів промислової власності для господарського правопорядку, а саме конкретизовано, що об'єкти промислової власності і рівень їх використання формують інтелектуальний капітал суб'єктів підприємництва і держави в цілому, який має важливе значення як на мікро, та і на макроекономічному рівні; на рівні держави цей капітал забезпечує проривний і випереджальний характер економіки, для окремих підприємницьких структур – отримання прибутку і конкурентних переваг на ринку;

обґрунтування доцільності запровадження діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності, враховуючи євроінтеграційні прагнення України, специфіку справ про захист прав інтелектуальної власності, складність засобів доказування;

систематизації норм про право промислової власності в окремому кодифікованому акті з обґрунтуванням переваг саме такого напрямку удосконалення законодавства у цій сфері.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в тому, що в роботі обґрунтовано нові висновки і положення щодо вирішення теоретичних і практичних проблем правового забезпечення господарського правопорядку у сфері промислової власності та обґрунтовано конкретні напрями удосконалення законодавчого регулювання відносин у цій сфері.

Серед нових результатів можна виокремити такі найбільш істотні:

уточнено поняття і зміст господарського правопорядку у сфері промислової власності;

уточнено поняття господарських правовідносин у сфері промислової власності та проведено їх класифікацію;

обґрунтовано поняття та складові механізму правового забезпечення господарського правопорядку у сфері промислової власності; з'ясовано особливості механізму правового регулювання та правового забезпечення реалізації прав промислової власності у сфері господарювання;

проведено аналіз формування і стану правового забезпечення господарського правопорядку у сфері промислової власності та визначено напрями удосконалення законодавчої основи;

з'ясовано особливості механізму правового регулювання та правового забезпечення реалізації прав промислової власності у сфері господарювання;

доопрацьовано положення щодо правопорушень у сфері промислової власності та застосування юридичної відповідальності за їх вчинення.

Теоретичне значення полягає у тому, що висновки та пропозиції, обґрунтовані в дисертаційній роботі, становлять науково-теоретичний інтерес для наукової і фахової спільноти, можуть бути використані у правотворчій та правозастосовчій діяльності. Науково-теоретичні результати спрямовані на вирішення сучасних проблем правового забезпечення господарського правопорядку у сфері використання і розпорядження правами промислової власності та можуть бути використані для вдосконалення національного законодавства.

Окремі викладені в дисертаційній роботі положення, висновки та пропозиції, що мають дискусійний характер, можуть скласти підґрунтя для подальших наукових досліджень.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані в дослідженні теоретичні висновки та пропозиції усувають прогалини і недоліки правового забезпечення господарського правопорядку у сфері промислової власності та можуть бути використані для вдосконалення національного законодавства в напрямі посилення ефективності правових засобів реалізації і захисту прав у сфері промислової власності.

Положення дисертації можуть бути використані при підготовці підручників та навчальних посібників для студентів та аспірантів юридичних закладів вищої освіти, науково-практичних коментарів до кодексів та інших нормативно-правових актів України.

Матеріали дисертації рекомендовано до використання в діяльності ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ «ТЕПЛА ТОЧКА» (Додаток А), а також впроваджені в навчальний процес Донецького національного університету імені Василя Стуса при викладанні дисциплін «Право інтелектуальної власності», «Господарське право» (Додаток Б).

Результати дослідження презентовано та обговорено на: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Осінні юридичні читання – 2022» Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки (м. Вінниця, 24 листопада 2022), V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Право, інтелектуальна власність, креативні індустрії: сучасний вимір і подальші перспективи» (м. Київ, 19 травня 2023), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Осінні юридичні читання – 2023» Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки (м. Вінниця, 23 листопада 2023), Всеукраїнській науково-практичній конференції «П'яті наукові читання пам'яті академіка В.К. Мамутова» (м. Київ, 28 червня 2024), XX Всеукраїнській науково-практичній конференції вчених, практикуючих юристів, аспірантів та студентів «Актуальні шляхи вдосконалення українського законодавства» (м. Харків, 22 листопада 2024).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертаційній роботі. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, зокрема: діалектичний, системного аналізу, аналізу й синтезу, формально-юридичний, порівняльно-правовий, конкретно-соціологічний, формально-логічний та інші. Із загальнонаукових методів використано діалектичний метод, за допомогою якого було охарактеризовано поняття і сутність господарського правопорядку у сфері промислової власності, системно-структурний (для моделювання елементів механізму та їх взаємодії), аналіз і синтез (для виокремлення складників правового регулювання та подальшого узагальнення), індукцію й дедукцію (для переходу від окремих норм і кейсів до загальних висновків і навпаки), абстрагування та узагальнення (для формування дефініцій і класифікацій), метод аналогії та моделювання (для побудови нормативно-інструментальної моделі механізму), історичний метод (для ретроспективи становлення законодавства та періодизації). Із спеціальних використано: формально-юридичний (тлумачення норм, виявлення колізій, прогалин), порівняльно-правовий (зіставлення національних норм із *acquis* ЄС та практикою держав-членів), конкретно-соціологічний (аналіз правозастосовної практики, адміністративних і судових рішень), а також формально-логічний (верифікація внутрішньої узгодженості аргументації й класифікацій).

Емпіричну основу дослідження склали положення законодавства та практики його застосування, міжнародних документів, статистичних даних.

Список праць, опублікованих за темою дисертації

За темою дисертаційного дослідження опубліковано 4 наукові статті у фахових наукових виданнях України, а також 5 тез доповідей на науково-практичних конференціях та інших наукових заходах, а саме:

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. **Сопрун В.В.** Механізм правового регулювання відносин промислової власності як засіб зміцнення господарського правопорядку. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2023. № 1. Т. 3. С. 130-141. DOI 10.31558/2786-5835.2023.1.3.13. URL: <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/article/view/14195>.

2. **Сопрун В.В.** Правовідносини промислової власності у механізмі забезпечення господарського правопорядку. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2024. № 40. С. 119-124. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.10725894>. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1082>.

3. Коваль І.Ф., **Сопрун В.В.** Теоретико-правові засади реалізації прав промислової власності в Україні. *Європейський правничий часопис*. 2025. № 9. С. 17-24. DOI 10.36919/3041-1149(Print).9.2025.17-24. URL: https://cms.legal-journal.e-u.edu.ua/uploads/9_5_f73cb1cd26.pdf.

4. **Сопрун В.В.** Забезпечення правового порядку шляхом протидії правопорушенням у сфері промислової власності. *Успіхи і досягнення у науці (Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»)*. 2025. № 10 (20). С. 247-260. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-10\(20\)-247-260](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-10(20)-247-260). URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/30583/30546>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. **Сопрун В.В.** Поняття господарського правопорядку: правові засади. *Осінні юридичні читання – 2022. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 24 листопада 2022 р., Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2022. С. 478-483.*

6. **Сопрун В.В.** Адміністративна відповідальність як гарантія забезпечення прав суб'єктів промислової власності. *Право, інтелектуальна власність, креативні індустрії: сучасний вимір і подальші перспективи: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19 травня 2023 р., Київ: Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності НАПрН України, 2023, С. 137-141.*

7. **Сопрун В.В.** Відносини у сфері промислової власності: поняття та види. *Осінні юридичні читання – 2023. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки: матеріали Всеукраїнської*

науково-практичної конференції, 23 листопада 2023 р., Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2023. С. 486-490.

8. **Сопрун В.В.** Способи судового захисту прав суб'єктів господарювання у правовідносинах промислової власності. *П'яті наукові читання пам'яті академіка В.К. Мамутова*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 червня 2024 р., Київ: НАН України, ДУ «ІСПД імені В.К. Мамутова НАН України». 2024. С. 282-287.

9. **Сопрун В.В.** Законодавча основа правового забезпечення господарського правопорядку у сфері промислової власності. *Актуальні шляхи вдосконалення українського законодавства*: збірник тез наукових доповідей і повідомлень XX Всеукраїнської науково-практичної конференції вчених, практикуючих юристів, аспірантів та студентів, 22 листопада 2024 р., Харків: Юрид. клініка Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого, Координац. центр з надання правничої допомоги, Рада адвокатів Харків. обл., Громад. орг. «Центр розвитку правничої клінічної освіти». 2024. С. 267-271.

Науковий рівень дисертації відповідає вимогам п. 13 Порядку присудження ступеня доктора філософії – всі зроблені у дисертації наукові результати, які виносяться на захист, одержані особисто здобувачем. Дисертаційна робота є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею.

Дисертація Сопруна Володимира Володимировича на тему «Правове забезпечення господарського правопорядку у сфері промислової власності» за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та практичним значенням здобутих результатів відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам п. п. 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та може бути представлена до публічного захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Головуючий на засіданні:

завідувач кафедри теорії, історії держави і права та філософії права

Донецького національного університету імені Василя Стуса

доктор юридичних наук, професор

Юрій ГОЦУЛЯК

